

EIGA IKKI AT LEGGJA FYRI TÍ RÁKI SUM KI

- Eins og flestu av okkum, eri eg errin av at vera føroyingur, og eg gleði meg sum landsstýrismaður í uttanríkismálum at fortelja øðrum um hetta fantastiska land, sum Føroyar eru – og um tey virði, vit eiga. Eg haldi avgjørt, at vit í Føroyum eiga nøkur virði, sum okkara grannalond og aðrar tjóðir eiga at hoyra um, sigur Jenis av Rana, sum vit hava skift orð við

VILMUND JACOBSEN

Hóast hann er 66 ára gamal, eigur hann bæði foreldrini á lívi, og tað er ikki øllum beskorið, tá tú nærkast pensjónsaldri. Pápin, Dánjal av Rana, er 93 og mamman, Aslaug av Rana, fødd Jensen, er 91 ár.

Tey gomlu, sum bæði búa á ellisheimi í dag, hava verið gift í heili sjeiti ár. Hóast hoga aldurin er Dánjal av Rana framvegis so væl fyri, at hann av og á vitjar í heiminum og á gomlum gøtum í Trongisvági.

Jenis av Rana er føddur hin 7. januar í 1953, og hann er uppvaksin í hugnaliga umhvørvinum í Trongisvági. Systkini eru Petur Karl, bóndi, sum er elstur, Bjørg, sum er ljósmóðir og Varna, sum er yngst og føðsluráðgevi.

Kona Jenis, Anna, er heilsusystir, og tey bæði eiga triggjar synir, Dánjal, sum er elstur og leiðari av OM-felagsskapinum, Hallur, sum er tíðindaleiðari á Sosialinum og Ari, sum er leiðslusamskipari í Kringvarpi Føroya.

Felags fyri allar triggjar synirnar er, at teir hava lisið stjórnmálafrøði.

Abba-og ommubørnini hjá Jenis og Onnu eru fimm í tali, triggjar gentur og tveir dreingir. Hjúnini eru so mikið heppin – um vit so kunnu siga – at allir synirnir, sum tóku sínar útbúgvingar uttanlands, búa heima í Føroyum.

Hvør var fyrimyndin?

- Pápi mín var mín stóra fyrimynd. Hann var ein óføra raskur arbeiðsmaður, sum syrgdi fyri, at familjan hevði tað tímiliga, sum skuldi til fyri at lívbjarga sær. Mamman tók sær av øllum tí húsliga og dagliga heima við hús. Her var hon krumptappurin, og tú visti, at hon var har, tá tú komst heim. Tað var ein deilig kensla og

hevði nógv at siga fyri meg og systkin míni.

Jenis av Rana sigur, at í sínum uppvøkstri minnst hann serliga aftur á arbeiðssemi hjá foreldrunum og teirra umsorgan fyri, at tey øll høvdu tað gott.

- Arbeiðsdagurin hjá pápa byrjaði tíðliga, og dagurin var seinur, áðrenn hann fór til hvíldar um midnáttarleitið. Pápi fór upp stutt eftir, at klokkan var farin av 06. Vit høvdu fjós, og her vóru í minsta lagi tvær kýr, og pápi hevði eisini nógvan seyð. Kriatúrini skuldu ambætast, áðrenn pápi fór av húsum til arbeiðis.

Kol-og tunnilarbeiði

Jenis av Rana sigur, at fyrst, hann minnst, arbeiðdi pápin í kolaminuni, og seinni fór hann at koyra gravkúgv, tá tunnilin til Hvalbiar varð bygdur.

- Pápi plagdi at hava 12 liturflokskur við mjólk við sær til arbeiðsmenninar í kolaminuni, og hetta helt fram, tá hann fór at arbeiða upp á tunnilin. Teir, sum hann arbeiðdi saman við, vildu gjarna keypa góða mjólk frá

pápa, sum ivaleyst eisini hevði sín týðning ein langan arbeiðsdag. Tá hann síðan kom heim aftur um 17-tíðina, skuldu kriatúrini aftur ambætast.

Jenis av Rana vísir á, at í vetrarhálvuni var pápin ofta upptikin av skattaálíking um kvöldarnar, sum var skipanin tá í tíðini. Hann var partur av líkningarnevndini í kommununi, sum varð vald, tá býráðsval var.

- Pápi var eisini í Tvøroyrar býráð, har hann eisini sat sum borgarstjóri nakrar setur. Sum blaðungur gjørdist hann aktivur í arbeiðsmannafelagnum Fylking, har hann eisini var formaður í fleiri ár. Seinnu árinum av arbeiðslívinum var hann skrivstovumaður á løngjaldsstovuni hjá Fylking.

Fara vit eini 30-40 aftur í tíðina, var skúlagongd eisini leygardag, og leygardagur var eisini vanligur arbeiðsdagur.

Halgaður tí andaliga

Í heiminum hjá Dánjali og Aslaug í Trongisvági var sunnudagurin halgaður tí andaliga, og tá var eisini møti og sunnudagsskúli.

Jenis av Rana sigur, at tá hann sum kommunulækni hevur sitið langar dagar í viðtaluhølunum, hevur hann ofta hugsað um longu arbeiðsdagarnar hjá pápa sínum.

- Pápi var iðin javnaðarmaður, og abbi mín, Petur Karl Bech og Peter Mohr Dam, vóru vinmenn. Eg minnst henda serstaka mann, sum Peter Mohr Dam var. Møtti tú honum eftir vegnum, fregnaðist hann og spurdi, hvussu gekk, og hvussu familjan hevði tað. Eitt stutt skifti var hann lærari hjá mær, tá eg flutti úr Trongisvági og út í skúlan á Tvøroyri at ganga, men hetta vardi bara eina stutta tíð, sigur hann.

Norski prædikumaðurin

Jenis av Rana ivast onga løtu, tá hann verður spurður, hvørjar fyrimyndirnar hjá honum vóru sum ungur og í uppvøkstrinum.

- Tað er heilt greitt, at fyrimyndirnar vóru pápi mín og norðmaðurin, Arild Edvardsen, evangelistur, sum var ein av kendastu prædikomonnum í Noregi og stovnarari av Troens Bevis. Hann var føddur hin 15. november í 1938 og doyði hin 6. september í 2008.

Í 2007 tók Rune Edvardsen yvir leiðsluna í Troens Bevis, sum eitt nú veitir fíggarligan stuðul til trúboðarar kring um heimin. Felagsskapurin ger eisini umfatandi hjálpararbeiði í fátøkum londum og brævaskeiðið, sum Troens Bevis stendur aftan fyri, rópt Det Nye Liv, er tókt á 50 ymskum málum.

- Eg var neyvan meira enn 14-15 ára gamal, tá eg gjørdist haldari av blaðnum hjá Arild Edvardsen og annars gjørdist ómetaliga bergtíkin av øllum tí virksemi og hjálpararbeiði, sum hann saman við konu síni, børnum og øðrum góðum kreftum legði lunnar undir.

Jenis av Rana sigur, at Arild Edvardsen var ein ómetaliga góður prædikumaður, og tað eru nógvir føroyingar, sum gjøgnum árinu hava leitað sær til stórmøtini í Suðurnoregi, eins og Arild Edvardsen eisini fleiri ferðir var í Føroyum.

Heim til døgurða

Jenis av Rana sigur, at tá hann fór at ganga í skúla á Tvøroyri, høvdu tey, sum vanligt var tá, ein tíma til døgurða.

- Men, hóast vegurin var langur millum barnaheimið í Trongisvági og Tvøroyrar skúla, súklaði hann heim til døgurða hvønn dag. Tað tók eina góða løtu at súkkla hvønn

vegin, men tað var deiligt at koma heim til mammu, sum hevði gjørt døgurða. Tá eg nevni pápa mín og norska prædikumannin, sum mínar fyrimyndir, so var mamma mín eisini ein fyrimynd á sínum øki, har eg sum smádrongur og unglingi altíð føldi meg tryggan og í góðum hondum. Mamma mín var eisini aktiv í samkomuni, og hon var so sanniliga eisini mín fyrimynd við øllum tí, sum hon var, sigur hann.

Hevði ikki lestrarhug

Tá Jenis av Rana nærkaðist endanum av realskúlatíðini á Tvøroyri, stóð hugurin hjá honum ikki til at fara at lesa.

Í uppvøkstrinum kendi hann hvørja túgvu og hvønn stein í Trongisvági, og hann droymdi um at vera verandi har. Hugurin stóð heldur til landbúnaðin heldur enn til skúlan.

- Men, beiggi mín, Petur Karl, sum eisini var eldri enn eg, hevði í so máta heilt aðrar eginleikar, enn eg hevði. Eg kendi ikki seyðin, men tað gjørdi beiggi mín – ja, eg vil siga, at hann kendi seyðin líka so væl, sum vit onnur kenna fólk á vegnum.

Tá Jenis av Rana gekk í 3. real, var ein dansk lærarinna eitt stutt skifti sum vikarur í skúlanum.

- Danska lærarinna helt tað vera stórt spell, um eg ikki fór at lesa víðari, og hon "lokkaði" meg við, at hon visti um eitt stað í Danmark, har eg kundi gerast studentur eftir tveimum árum. Hetta var í Høng. Minnst eg rætt, skrivaði hon eisini umsóknarblað til skúlan fyri meg, sigur hann.

Jenis lærði væl

Spurður, hví henda danska lærarinna so gjarna vildi, at hann fór at lesa víðari, sigur Jenis av Rana, at hetta helst hevði nakað við tað at gera, at tað gekk hampiliga væl hjá honum í realskúlanum.

- Eg havi altíð veri rimiliga væl skipaður, og í danska skúlanum kláraði eg væl at hanga í bókliga. Men, eg var blaðungur, og her vóru næmingar, sum kanska vóru meira búnir og høvdu fleiri arbeiðsroyndir, enn eg hevði. Í Trongisvági hevði eg mest fingist við seyð og neyt, sigur hann brosandí.

Eftir at hava fingið studentsprógv í Danmark, var Jenis av Rana í tvey ár læraravikarur á Tvøroyri.

- Tað, sum gjørdi, at eg seinni fór at lesa til lækna, var hugurin at hjálpa øðrum menniskjum, og eg

